

РЕЦЕНЗІЯ

завідувача кафедри хореографії та танцювальних видів спорту
Національного університету фізичного виховання і спорту України,
кандидата наук з фізичного виховання і спорту

Сороновича Ігоря Михайловича

на дисертаційну роботу Андрієнко Ганни Сергіївни на тему «Підготовка спортсменок високої кваліфікації в черліденгу до головних змагань року (на матеріалі дисципліни чер-данс-фрістайл-дует)», представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність проблеми дослідження.

Сучасний розвиток спорту, його популяризація, глобалізація та поява нових видів спорту та дисциплін, ставить перед науковцями завдання пошуку шляхів удосконалення підготовки спортсменів та їх змагальної діяльності. Ефективна побудова тренувального процесу вимагає врахування низки факторів, серед яких зміст і структура тренувань, специфіка виду спорту, етапи та завдання підготовки, планування навантажень та вибір оптимальних тренувальних засобів.

Ефективне виконання змагальної композиції спортсменами в черліденгу, зокрема в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, забезпечується високим рівнем координації, сили, гнучкості, а також здатністю до швидкої адаптації та реагування на музичний супровід, взаємодію з партнером. Врахування всіх складових, що забезпечують успішність виконання змагальної програми, в процесі підготовки вимагає комплексного підходу, де значущими виступають фізична підготовка, психологічна стійкість, артистизм та виразності виконання.

Фахівці наголошують на необхідності розробки тренувальних програм, що ґрунтуються на стратегіях підготовки з урахуванням індивідуальних особливостей спортсменів, завдань на різних етапах вдосконалення їхньої спортивної майстерності. Дослідження цього питання є актуальним для

складнокоординаційних видів спорту, зокрема черліденгу, де ефективність підготовки та успіх на змаганнях залежить від раціональної побудови змагальної композиції та програмування тренувального процесу.

Проблематика досліджень полягає у відсутності уніфікованих підходів до підготовки в таких специфічних дисциплінах, як чер-данс-фрістайл-дует, де потрібно враховувати не лише індивідуальні особливості спортсменок, а й взаємодії у дуеті. Це створює необхідність розробки адаптованих програм тренувань, що включають елементи хореографії, акробатики, силових вправ та на витривалість, а також засобів, спрямованих на розвиток координаційних здібностей та психологічної готовності до виступів.

Досліджувана проблема в дисертації Андрієнко Ганни Сергіївни «Підготовка спортсменок високої кваліфікації в черліденгу до головних змагань року (на матеріалі дисципліни чер-данс-фрістайл-дует)» є актуальною і своєчасною, свідчить про зацікавленість з боку тренерів-практиків та науковців.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. за темою 2.11 «Статодинамічна стійкість, як основа технічної підготовки тих, хто займаються спортивними видами гімнастики» (№ державної реєстрації 0116U001612), та теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. 2.10 «Раціоналізація тренувального процесу у спортивних видах гімнастики (№ державної реєстрації 0121U108308).

Внесок здобувача, як співвиконавця теми, полягав у розробці етапу безпосередньої підготовки до змагань спортсменок в черліденгу та перевірки його ефективності, розробки програми моніторингу стану спортсменок при підготовці до змагань.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

У дисертаційній роботі відповідно до теми дослідження визначено об'єкт (підготовка спортсменок до змагань з черліденгу) та предмет дослідження (зміст і структура річного циклу та етапу безпосередньої підготовки до головних змагань року, програма моніторингу стану спортсменок) що відповідають меті та завданням роботи.

Досягнення мети дослідження – розробка структури і змісту річного циклу та етапу безпосередньої підготовки спортсменок високої кваліфікації до головних змагань року з черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует з урахуванням закономірностей побудови тренувального процесу, передбачало вирішення таких завдань:

1. Дослідити сучасні погляди щодо особливостей підготовки, змагальної діяльності, побудови тренувального процесу спортсменів в складнокоординаційних видах спорту, зокрема в черліденгу, за даними літератури, мережі Інтернет та практичного досвіду.

2. Здійснити аналіз підходів та закономірностей побудови і програмування тренувального процесу та змагальної діяльності висококваліфікованих спортсменок, що спеціалізуються у черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует.

3. Обґрунтувати підхід до побудови тренувального процесу спортсменок високої кваліфікації в черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует та розробити структуру та зміст річного циклу і етапу безпосередньої підготовки до головних змагань року.

4. Здійснити моніторинг стану спортсменок в процесі підготовки до головних змагань року та перевірити ефективність запропонованої програми підготовки до головних змагань року.

Результати дисертаційної роботи мають об'єктивний характер, ґрунтуються на достатній кількості наукового матеріалу, комплексі інформативних методів, адекватних поставленим меті та завданням роботи.

Сформульовані висновки у повній мірі відображають зміст проведених досліджень і відповідають завданням роботи.

Достовірність і новизна отриманих наукових результатів.

Достовірність отриманих результатів підтверджується достатньою кількістю обстежених спортсменок високої кваліфікації, обраною методикою організації педагогічного дослідження та проведення експерименту. Отримані здобувачем наукові положення та висновки підтверджені шляхом математичної обробки та статистичного аналізу.

Автором застосовано: теоретичний аналіз і узагальнення спеціальної науково-методичної літератури, даних мережі Інтернет, аналіз змагальної діяльності та планів підготовки спортсменок, педагогічне спостереження, стабілографія, психологічна та психофізіологічна діагностика, антропометричні методи, визначення складу тіла, методи математичної статистики.

Аналіз протоколів змагань проводився з метою визначення особливостей змагальної композиції в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, критеріїв оцінювання та виступу спортсменок протягом сезону для подальшого обґрунтування річного циклу та побудови етапів безпосередньої підготовки до змагань – чемпіонату світу та чемпіонату Європи. Здійснювався аналіз міжнародних (чемпіонатів світу, Європи, кубків світу) та всеукраїнських (чемпіонатів України) змагань.

Педагогічне спостереження та тестування були проведені в період з жовтня 2022 року по серпень 2023 року серед 4 спортсменок високої кваліфікації з черліденгу (МС України).

Здобувач використав інструментальні методи досліджень, серед яких методика комп'ютерної стабілографії (дозволяла оцінити рівень сформованості навичок рухової сенсорної системи по управлінню стійкості тіла); психологічна діагностика, діагностика емоційної, мотиваційно-вольової та комунікаційної сфер спортсменок з використанням програмно-апаратного

комплексу «БОС-ТЕСТ-Професійний» (застосовані: метод вибору кольорів М. Люшера, тести «Методика діагностики тривожності Ч.Д. Спілбергера, Ю.Л. Ханіна», «Шкала змагальної особистісної тривожності (ЗОТ)», «Опитувальник способів психологічного подолання R. Lazarus і S. Folkman», «Методика для психологічної діагностики копінг-механізмів Е.Неім», «Опитувальник САН (Самопочуття, Активність, Настрій)»); комп'ютерна система психофізіологічної діагностики «ДІАГНОСТ-1» (дозволила визначати індивідуальні відмінності спортсменок за властивостями основних нервових процесів (сила, рухливість, врівноваженість), індивідуальні відмінності сенсомоторного реагування на навантаження різного ступеня складності, а також індивідуальні відмінності динамічної м'язової витривалості).

Для дослідження антропометричних показників та складу тіла використовували інструментальні методи визначення складу тіла біоімпедансним методом на вагах-аналізаторах «TANITA-BC418MA».

Статистична обробка даних проводилася з використанням методів непараметричної математичної статистики за допомогою статистичного пакету STATISTICA 10.0. Зважаючи на малий обсяг вибірки ($n=4$) обчислювалися: медіана, нижній та верхній квартилі Me [25%, 75%]. Для опису всіх емпіричних даних застосовувалися медіана (Me) та квартилі ($Q1$) і ($Q3$) – величини, які використовуються для представлення дискретних змінних або кількісних безперервних змінних. Здобувачем застосований метод повторного відбору – бутстреп (Bootstrapping). Для оцінки форми розподілу використовувався тест Колмогорова-Смирнова (К-С), який порівнює емпіричну функцію розподілу змінної із заданим теоретичним розподілом (в даному випадку нормальним). На основі результатів оцінки форми розподілу порівняльний аналіз показників спортсменок до і після дослідження здобувач застосовував параметричний t-критерій Стьюдента для зв'язних вибірок або Т-критерію Вілкоксона. Використовувався Z-критерій,

що дозволив порівнювати результати між різними вибірками за рівнем статистичної значущості $p < 0,05$.

Контингент – 4 спортсменки високого класу, члени національної збірної команди України з черліденгу, майстри спорту України, які готувалися до чемпіонату світу та чемпіонату Європи в дуеті.

Дисертація робота містить **наукову новизну**. Дисертанткою отримано нові дані, а саме : здійснено науковий аналіз підходів та закономірностей побудови і програмування тренувального процесу та змагальної діяльності та обґрунтовано підхід до побудови тренувального процесу спортсменок високої кваліфікації в черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует; обґрунтовані та розроблені план підготовки та зміст етапу безпосередньої підготовки до головних змагань року кваліфікованих спортсменок з черліденгу з дисципліни чер-данс-фрістайл-дует з урахуванням специфіки календаря змагань та особливостей виду спорту; розроблено алгоритм побудови етапу безпосередньої підготовки до змагань з черліденгу; запропоновано програму моніторингу стану спортсменок в процесі підготовки до головних змагань року з використанням інструментальних методів оцінки рівноваги спортсменок, психологічних характеристик, психофізіологічних показників та складу тіла.

Окрім цього, доповнено дані щодо закономірностей побудови і програмування тренувального процесу, змагальної діяльності в спорті та складнокоординаційних видах спорту, зокрема в черліденгу; підтверджено та доповнено дані щодо ефективності застосування програми поточного контролю за станом спортсменок при підготовці до головних змагань, використання методу стабілографії, психологічних та психофізіологічних методів діагностики, оцінки складу тіла в процесі контролю рівня підготовленості спортсменок.

Практична значущість досліджень полягала в розробці структури та змісту етапу підготовки спортсменок з черліденгу до головних змагань року, впровадженні підходу до планування тренувального процесу спортсменок в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, розробці системи моніторингу стану

спортсменок при підготовці до змагань, наданні практичних рекомендацій до впровадження змісту етапу підготовки спортсменок з черліденгу до головних змагань року в національну збірну команду з черліденгу для використання тренерами.

Результати досліджень було впроваджено в навчальний процес кафедри спортивних видів гімнастики Національного університету фізичного виховання і спорту України при викладанні дисципліни «Теорія і методика викладання обраного виду спорту» для студентів 4 курсу першого бакалаврського рівня (акти впровадження від 16 листопада 2021 р. та 15 травня 2023 р.). Результати досліджень апробовано і впроваджено в практику роботи ГО «Всеукраїнська федерація черліденгу груп підтримки спортивних команд» (акт впровадження від 03 вересня 2021 р.) та Центру підвищення кваліфікації та перепідготовки для тренерів (акти впровадження від 17 листопада 2021 р.).

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Наукові результати дисертації висвітлені в 18 наукових публікаціях: 5 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у періодичному науковому виданні Чорногорії, проіндексованому в базі даних Scopus (Q3); 9 публікацій апробаційного характеру; 3 публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Характеристика основних положень роботи. Структура роботи має логічну завершеність. Матеріали дисертаційного дослідження викладено на 228 сторінках тексту комп'ютерного набору державною мовою (162 сторінки основного тексту). У структурі дисертаційної роботи виділено: анотацію двома мовами, список публікацій здобувача за темою дисертації, зміст, перелік умовних позначень та скорочень, вступ, п'ять розділів та висновки до них, загальні висновки, список використаних джерел, 7 додатків. Цифровий матеріал дисертації ілюстровано 28 таблицями та 31 рисунком. Список використаних джерел складається з 203 найменувань, з яких 91 іноземне.

У вступі дисертації обґрунтовано актуальність обраної теми роботи, окреслено зв'язок роботи з науковими планами, темами, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено дані про апробацію отриманих результатів, структуру роботи.

У першому розділі «Актуальні проблеми підготовки спортсменів до змагань в складнокоординаційних видах спорту та черліденгу» автором проаналізовано стан досліджуваної проблеми, проаналізовано сучасні погляди на підготовку спортсменів в складнокоординаційних видах спорту, представлено особливості змагальної діяльності спортсменів у складнокоординаційних видах спорту та черліденгу, досліджено побудову підготовки спортсменів до змагань в складнокоординаційних видах спорту та черліденгу, розкрито контроль підготовленості спортсменів до змагань в складнокоординаційних видах спорту та черліденгу.

У 1 розділі доведено проблему та актуальність теми. Аналіз наукової літератури дозволив виявити ступінь вивченості досліджуваної проблеми.

У другому розділі «Методи і організація дослідження» відповідно до мети та завдань дослідження обґрунтовано використання методів дослідження, описано організацію дослідження і контингент випробуваних. В роботі було застосовано групу методів, що дозволило отримати інформативні дані: теоретичний аналіз і узагальнення спеціальної науково-методичної літератури, даних мережі Інтернет, аналіз змагальної діяльності та планів підготовки спортсменок, педагогічне спостереження, стабілографія, психологічна та психофізіологічна діагностика, антропометричні методи, визначення складу тіла, методи математичної статистики.

Дослідження було проведено в три етапи з 2020 по 2024 рр. Вирішення поставлених експериментальних завдань здійснювалось на базі науково-дослідного інституту Національного університету фізичного виховання і спорту України, м. Київ, та в умовах тренувальної діяльності підготовки національної збірної команди України з черліденгу. В дослідженнях брали

участь 4 спортсменки, майстри спорту України, які готувалися до чемпіонату світу та чемпіонату Європи в дуєті.

У третьому розділі «Обґрунтування підходу та побудова етапу безпосередньої підготовки до головних змагань спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует» дисертанткою здійснено обґрунтування підходу до підготовки до змагань з черліденгу спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, представлено побудову річного циклу підготовки спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, розроблено структуру та зміст етапу безпосередньої підготовки до головних змагань року. Обґрунтований підхід до побудови тренувального процесу спортсменок високої кваліфікації в черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует ґрунтувався на поєднанні принципів інтеграції, системності, комплексності та індивідуалізації.

Здобувачкою розроблено двоциклову модель річної підготовки збірної команди України з черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует. Перший макроцикл тривалістю 282 дні спрямований на досягнення оптимального рівня спеціальної та загальної фізичної підготовки, вдосконалення технічної підготовки, формування змагальної програми та її вдосконалення на основі результатів контрольних змагань; морально-вольову підготовку, успішний виступ на двох основних змаганнях. Другий макроцикл тривав 83 дні, основна спрямованість якого була спрямована на досягнення оптимального рівня спеціальної фізичної підготовки. Автором запропоновано алгоритм побудови етапу безпосередньої підготовки до змагань віднесено: аналіз календаря змагань, розрахунок кількості днів між головними та відбірковими змаганнями, обґрунтування тривалості етапу безпосередньої підготовки до змагань – 6 та 7 тижнів. Здобувачкою розроблено комплекс тренувальних занять різної спрямованості дозволив вирішити завдання підготовки спортсменок в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует до головних змагань року.

У четвертому розділі «Контроль та динаміка стану спортсменок високої кваліфікації у черліденгу при підготовці до головних змагань в

дисципліні чер-данс-фрістайл-дует» здобувачем представлено систему моніторингу стану спортсменок до змагань, а саме доведено значущість біомеханічного контролю рівноваги спортсменок високої кваліфікації у черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, здійснено оцінку антропометричних показників та показників складу тіла спортсменок високої кваліфікації та доведено їх використання для інформативного управління при підготовці до змагань з черліденгу, моніторинг стану спортсменок високої кваліфікації при підготовці до головних змагань з дисципліни чер-данс-фрістайл-дует за психологічними та психофізіологічними показниками. Здобувачем перевірено ефективність програми підготовки спортсменок до головних змагань року з черліденгу.

Значущість результатів підтверджено відповідними статистичними методами.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» дисертантом узагальнено результати дисертаційного дослідження, окреслено їх практичну та теоретичну значущість, висвітлено та обговорено дискусійні питання. Отримано наукові дані трьох рівнів новизни, а саме підхід та алгоритм побудови етапу безпосередньої підготовки до головних змагань спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует; структура та зміст річного циклу підготовки спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует; структура та зміст етапів безпосередньої підготовки до головних змагань року – чемпіонату світу та чемпіонату Європи; комплекс тренувальних занять різної спрямованості; програма моніторингу стану спортсменок при підготовці до змагань, що містила тести та систему оцінки за біомеханічними (стабілографія), психологічними, психофізіологічними та антропометричними показниками.

Робота містить висновки, практичні рекомендації, список використаних джерел та додатки, де відображені в тому числі і акти впровадження результатів. За структурою та змістом дисертаційне дослідження має логічне викладення матеріалу, послідовну побудову, що дозволяє отримати уявлення про досягнення мети та завдань роботи.

Матеріал дисертаційної роботи викладено державною мовою, лаконічно, науковим стилем.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи. Суттєвих зауважень до змісту та оформлення дисертаційної роботи в цілому немає. Позитивно оцінюючи дисертацію Андрієнко Г.С., можна зазначити деякі дискусійні питання:

1. Ви запропонували та розробили двоциклову систему підготовки спортсменок в річному циклі. Чому саме обрали такий підхід, а не, наприклад, одноциклову підготовку. Наскільки така система дозволяє раціонально підвести спортсменок в черліденгу до головних змагань.

2. Цікавими в роботі є дослідження стану спортсменок і використання різних інструментальних методів моніторингу. Автор оцінював антропометричні показники та склад тіла. Визначено асиметрію нижніх кінцівок у спортсменок. Наскільки впливає асиметрія кінцівок спортсменок в черліденгу в роботі дуетів. Мабуть доречним було додати в програму підготовки і вправи, які вправи можна запропонувати для корекції.

3. Здобувачкою здійснено моніторинг стану спортсменок на етапі безпосередньої підготовки до змагань. Наскільки інформативними були результати змін, які відбулися на цьому етапі. Чи достатньо часу для суттєвих змін у спортсменок.

4. В роботі зустрічаються стилістичні та граматичні помилки.

Однак, зазначені дискусійні питання не впливають на загальну позитивну оцінку поданої роботи і не знижують високого рівня.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Андрієнко Ганни Сергіївни «Підготовка спортсменок високої кваліфікації в черліденгу до головних змагань року (на матеріалі дисципліни чер-данс-фрістайл-дует)» є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, практичну та теоретичну значущість, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.) і «Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор Андрієнко Г. С. заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта /Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент, завідувач кафедри хореографії та
танцювальних видів спорту
Національного університету
фізичного виховання і спорту України

Ігор СОРОНОВИЧ

Підпис Ігоря Сороневича засвідчую
Вчений секретар Національного
університету фізичного виховання
і спорту України

Еліна МАШЕРЕНКОВА